

Hoop stelt niet teleur

Beste schenker,

Spes non confundit. Hoop stelt niet teleur. Zo luidt de titel van de pauselijke bul die paus Franciscus schreef ter voorbereiding van het Jubeljaar 2025. In die tekst riep hij op tot een hernieuwd engagement voor mensen die in detentie leven: mensen die fouten maakten, maar die niet herleid mogen worden tot hun misstap. Mensen die vaak zelf uit kwetsbare situaties komen. Mensen die ondanks alles willen geloven dat ook voor hen een toekomst mogelijk blijft.

Paus Franciscus vroeg concreet om een beleid dat inzet op re-integratie in plaats van repressie, en op menswaardigheid in plaats van vergetelheid. "Ik stel de regeringen voor dat zij in het Jubeljaar initiatieven op zich nemen die de hoop weer terugbrengen: vormen van amnestie of kwijtschelding die erop gericht zijn de mensen te helpen om het vertrouwen in zichzelf en de maatschappij weer terug te krijgen; trajecten van re-integratie in de maatschappij, met concrete inzet voor het naleven van de wetten."

Pelgrims van Hoop, moeten we zijn volgens Franciscus. Bakens van hoop voor anderen. Het is gemakkelijker gezegd en geschreven dan gedaan. Want we zijn vaak wel veel milder voor onszelf, en onze eigen kleine vergrijpen, dan voor anderen. De blogs op internet spreken voor zich. Vaak is geen straf zwaar genoeg. Gevoelens van wraak en revanche overwegen, en we staan er niet bij stil dat ook een strafmaat eindig is, en mensen vaak

schoorvoetend en met schroom hun plaats in de samenleving moeten trachten terug te vinden.

Paus Franciscus hield geen pleidooi voor straffeloosheid, of voor laksheid. Hij vroeg in wezen twee dingen: dat we de mens achter de gedetineerde zouden blijven zien, en dat we hen hoop zouden bieden op een leven na de straf, kansen om op een verantwoordelijke manier een nieuwe toekomst te kunnen opbouwen.

Aan die boodschap van hoop willen we met Caritas meebouwen. Ook al moeten we daarvoor soms onze menselijke natuur even intomen – of misschien net daarom;

Op de volgende pagina's krijgt u meer info over de problematiek, en over een aantal acties, waar we ons als Caritas achter zetten, in dit pelgrimsjaar van de hoop. Met uw hulp willen we ook initiatieven voor de opvang van ex-gedetineerden financieel ondersteunen. Opdat ze kansen zouden krijgen op herstel en op een toekomst – in plaats van het uitzichtloze stigma van recidive. Opdat ze hoop mogen ervaren. En hoop stelt nooit teleur.

Help u ons helpen? Alvast van harte bedankt!

Dominic Verhoeven
Ondervoorzitter

Bruno Aerts
Voorzitter

Waarom jouw steun nodig is

In België zijn de omstandigheden in gevangenissen al jaren schrijnend. Overbevolking is de norm, gevangenissen zoals in Lantim, Vorst en Antwerpen kampen met 50% overbezetting. Vele gevangenen zitten uren of zelfs dagenlang opgesloten zonder zinvolle dagbesteding, zonder begeleiding, en vaak in afwachting van een definitieve uitspraak. De hele gedetineerdenpopulatie is kwetsbaar, ruim de helft kampt met psychische problemen, ongeveer een derde heeft een verstandelijke beperking, ongeveer 8% zijn geïnterneerden. Het aantal zelfdodingen of pogingen tot zelfdoding in gevangenissen ligt aanzienlijk hoger dan in de algemene bevolking. Het gevangeniswezen kampt bovendien met ernstige personeelstekorten. Daardoor vallen activiteiten, opleidingen en begeleidingsgesprekken vaak weg. Er is ook een nijpend tekort aan psychologen, maatschappelijk werkers en medische zorg.

België werd al herhaaldelijk veroordeeld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vanwege de structurele overbevolking, een ontoereikende zorg voor kwetsbare gedetineerden en het ontbreken van alternatieven voor detentie bij lichte vergrijpen.

Vandaag zien we hoe het strafbeleid zich vaak nog richt op opsluiting als ultiem antwoord. Maar wie echt luistert naar de realiteit in onze gevangenissen, weet dat we criminaliteit niet oplossen door muren op te trekken. We kunnen ze alleen maar aanpakken door mensen te begeleiden, te ondersteunen, en hen de kans te geven om tot schuldinzicht te komen en opnieuw verantwoordelijkheid op te nemen. Helaas gebeurt dat veel te weinig binnen de gevangeniswanden. Alleen maar opsluiten verkleint de kans op recidive niet, integendeel. In België belandt tussen 60 en 70% van de vrijgelatenen opnieuw in de gevangenis.

Een netwerk van hoop: lokale en internationale samenwerking

Om een betere toekomst voor detentie mee vorm te geven, is Caritas Vlaanderen actief binnen verschillende netwerken:

Werkgroep Detentie – Netwerk Rechtvaardigheid en Vrede

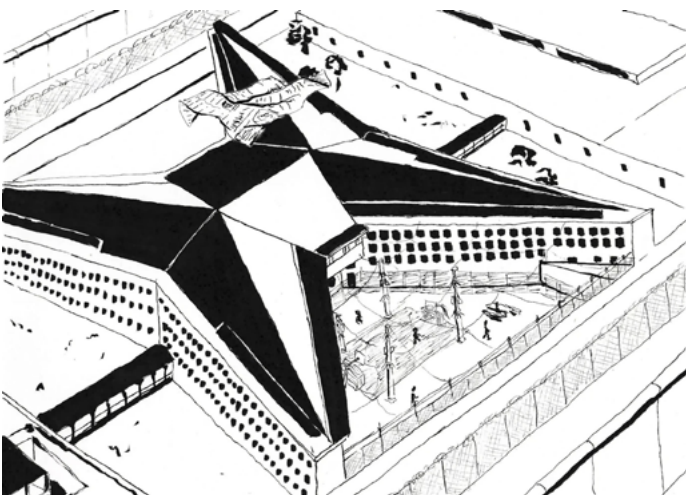
In het kader van het Jubeljaar *Spes non confundit* stelde het Netwerk Rechtvaardigheid en Vrede (NRV) voor om aandacht te bieden aan de schrijnende situatie in Belgische gevangenissen. De berichtgeving is bekend: gevangenissen zijn overvol en gevangenen krijgen te maken met mensonterende omstandigheden die een re-integratie en zinvolle strafoplegging in de weg staan.

Daarom zet Caritas Vlaanderen zich, binnen de werkgroep Detentie, in om deze problematiek onder de aandacht te brengen. De werkgroep bestaat verder uit: Bond zonder Naam, Orbit, CCV, House of Compassion, Leerstoel Detentie, zingeving en Samenleving KU Leuven, JRS Belgium, Kamino, BrugBinnensteBuiten, de Aalmoezeniersdienst van het gevangeniswezen en het NRV.

Binnen de werkgroep slaan we de handen ineen om mensen te informeren, sensibiliseren en in beweging te brengen rond vrijheidsberoving en opsluiting. We zetten een reeks initiatieven op om het lot van gedetineerden en het opsluitingsbeleid opnieuw op de maatschappelijke en politieke agenda te krijgen.

Een gezicht geven aan verborgen engagement

We willen zichtbaarheid geven aan de mensen die zich dagelijks inzetten voor waardigheid in detentie. We bundelen daarom een reeks interviews met actoren in het veld:

gevangenisbezoekers, JRS Belgium, de Leerstoel Detentie, zingeving en samenleving, de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen, vzw De Huizen, en anderen die betrokken zijn bij het leven in en rond gevangenis of detentiecentra.

Zij tonen vanuit hun praktijkervaring de pijnpunten aan van het detentiebeleid en tonen tegelijk ook aan welke alternatieven er mogelijk zouden zijn. We brengen ze samen op onze website en via sociale media om het brede publiek te raken, te informeren en aan te zetten tot engagement. Zie: caritasvlaanderen.be/nl/services/detentie

Community of Practice 'Prison Justice' – Caritas Europa

Ook op Europees niveau engageren we ons. Binnen Caritas Europa nemen we actief deel aan de Community of Practice Prison Justice, waar Caritas-organisaties uit o.a. Duitsland, Frankrijk, Litouwen, Moldavië, Portugal en Albanië ervaringen uitwisselen over detentie en rehabilitatie.

Samen werken we aan een visietekst over gevangenisvorming, waar we binnen het brede Caritas-netwerk mee aan de slag willen gaan. In november 2025 verwelkomen we deze werkgroep in Brussel, waar we samen een evenement organiseren om beleidsmakers te sensibiliseren over de nood aan humane detentie.

We leven in een veeleisende, prestatiegerichte samenleving. In zo'n context groeit het onbegrip wanneer aandacht of zorg gaat naar mensen die fouten hebben gemaakt of strafbare feiten hebben gepleegd. De verontwaardiging daarover is begrijpelijk, en toch. Als samenleving dreigen we steeds harder te worden voor wie uit de boot valt. Caritas Vlaanderen wil werken aan medemenselijkheid, herstel, én hoop. Wij geloven dat elke mens recht heeft op een menswaardige behandeling en kansen om opnieuw een plek te vinden in de samenleving.

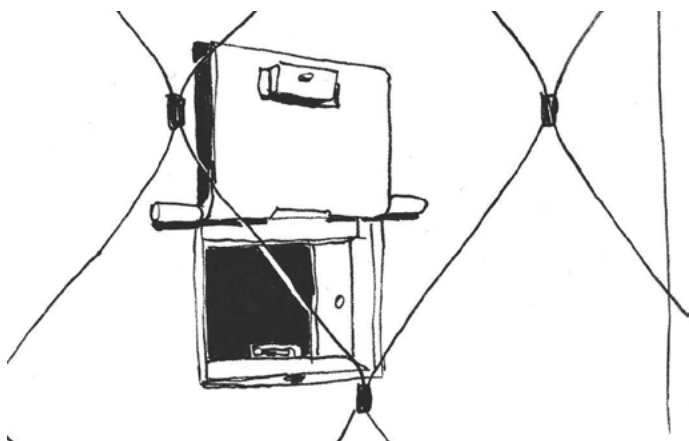
Pit-Stop vzw: brug naar een nieuw begin

Voor wie na een periode van detentie terugkeert naar de samenleving, is de weg naar herstel en zelfstandigheid lang niet vanzelfsprekend. Veel ex-gedeteneerden hebben geen netwerk, geen woning, geen werk en worstelen nog met de sporen van hun verleden. Pit-Stop vzw biedt hen een warme, veilige plek en de nodige begeleiding om die moeilijke overgang stap voor stap aan te pakken.

Pit-Stop is ontstaan vanuit het engagement van de aalmoezeniers van de gevangenis van Brugge. Zij zagen van dichtbij hoe moeilijk het voor sommige mensen was om na hun straf een nieuwe start te maken. De nood werd voor het eerst voelbaar toen gevangenen op 36-urenverlof verplicht werden aan te tonen waar ze de nacht zouden doorbrengen. Noodgedwongen vingen de Brugse jezuïeten hen meermaals in hun eigen huis op. Vanuit die positieve ervaringen zochten ze naar een pand voor structurele hulpverlening.

In het huidige opvanghuis is plaats voor vier bewoners in langdurig verblijf en één persoon in kortverblijf (meestal voor 36 uur). De bewoners dragen samen zorg voor het huis, betalen een kleine gebruiksvergoeding voor de kosten, en krijgen begeleiding op maat. Denk aan hulp bij het in orde brengen van documenten, het zoeken van werk, het leren budgetteren en – indien nodig – psychologische of verslavingszorg. Pit-Stop focust op re-integratie, verantwoordelijkheid en herstel, zonder dwang maar met nabijheid. Omdat de bewoners vaak al een vertrouwensband hebben met de betrokken aalmoezeniers van in de gevangenis, is de kans op slagen groter.

Voor wie zonder netwerk de gevangenis verlaat, maakt Pit-Stop het verschil tussen hervallen of herbeginnen. Maar het project draait grotendeels op vrijwilligerswerk en steun van buitenaf. Voor Caritas Vlaanderen is het een project dat aantoont hoe kleine initiatieven met groot engagement structurele verandering kunnen waarmaken. Daarom steunen we, met onze operationele werking Caritas Hulpbetoon, de werking van Pit-Stop vzw. Re-integratie begint bij vertrouwen, nabijheid en een dak boven je hoofd. Pit-Stop bewijst dat elke mens het waard is om opnieuw te beginnen.

NM2025/2 Detentie